

מסמך מטלטל
חובה לכל
בן תורה!

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי חיים פרץ ברמן שליט"א
מראשי ישיבת פוניבז':

התורה-שבכתב הוא הדיבור
**שהקב"ה מדבר
אל כל יהודי**
לימוד זה הוא
**החייבור של כל
יהודי אל הקב"ה**
ולכן חייבור זה חייב להישמר כל
שנה מחדש, כל שבוע, וכל יום

דברי השקפה והדרכה, להאיר נתיבות לאברכים תלמידי חכמים ולבחורים בני תורה, כפי שזכינו לשמוע במעונו של מרן ראש הישיבה, עמוד התורה והיראה, הגאון הגדול רבי חיים פרץ ברמן שליט"א, מראשי ישיבת פוניבז' || בדבריו הבהירים והמעמיקים העמיד מרן ראש הישיבה שליט"א יסוד איתן ושפך אור בהיר וחדש על זכות וחובת הלימוד הקבוע בחומש ורש"י דבר יום ביומו, לימוד המהווה צלע מרכזי ב"שְלִמוֹת" הצורה של יהודי ושל תלמיד חכם, וכלשונו "לא היה גדול בתורה אחד בישראל שלא ידע את התורה עם רש"י על בוריו, לא היה חכם אחד בישראל שלא הרגיש שזה היסוד של כל יהודי, כי רק בדרך זו מתחברים אל הקב"ה, ולקדושה של עם ישראל". | הרב לייב ברוורמן

שיבת פוניבז' המעטירה, אשר ממנו יתד ופינה להקמת לגיונות גדולי תורה בכל קצווי תבל, ניצבת כיהלום מרכזי ונוצץ בראש כתר התורה בבני ברק. מפסגת הגבעה הגבוהה שולחת היא את אברותיה אל הרחובות המשתפלים מהגבעה הנישאה בבני ברק. כשאנו צועדים בין שבילי הגבעה אנו מציירים ברוחנו את מרן גאב"ד פוניבז' זיע"א ניצב במרומי ההר וידיו כמו פורשות טלית העוטפת את מרחבי הגבעה, מבנים של ישיבות, בתי אבות, תלמודי תורה, הכול כמו גולש ממעיין תכול עיניו הצופיות של מרן הרב זצוק"ל.

ברחוב ווסרמן ניצבים שורות 'בנייני הרמי"ם' אותם ייחד מרן הרב זצוק"ל למגוריהם, כדי שיקל עליהם לעשות את דרכם לישיבה וממנה. הדרכים ממורד הגבעה רגילות במחזות של בחורים המלווים זה שנות דור את ראשי הישיבה כדי להבין עוד עומק ועוד רובד בשיעורי הישיבה.

כאן, לאחר פנייה קלה אל רחוב 'בן זכאי 45', זכינו להתקבל במעונו של

הפך ונהיה לאיש אחר!

כבר בפתח שיחת ההוד במעונו של ראש הישיבה שליט"א, לאחר שחברי המשלחת הציגו את הפעילות הנרחבת של המפעל העולמי תורה שבכתב לעידוד לימוד חומש ורש"י, מפתיע ראש הישיבה בעדות מופלאה:

"אינכם צריכים לספר לי על המהפכה גדולה, אדרבה, אני אספר לכם מה שאמר לי ידיד קרוב (ראש הישיבה מזכיר את שמו) שמאז שהוא נמנה על נבחני 'תורה שבכתב' הוא הפך ונהיה ממש לאדם אחר, הוא לומד לימוד יומי בחומש ורש"י ועושה את המבחנים הקבועים והוא מעיד על עצמו שמאז הוא ממש השתנה מאד, הוא מרגיש חיזוק והתעלות ושינוי בכל מהותו. פלאי פלאים!"

"התורה האריכה בשיחתן של עבדי אבות ובסיפורי דור המדבר וכו', בשביל מי התורה האריכה בשיחות אלו? בשביל 'מקובלים'?! בוודאי עבור כל אברך וכל בחור!"

מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי חיים פרץ ברמן שליט"א, מראשי ישיבת פוניבז', בעליית גג מעל בית חותנו מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א.

ניחוח קדומים של יסוד פוניבז' אופף את המקום, מרן הגאון רבי חיים פרץ שליט"א מהווה את החולייה המחברת בין אביו מרן ראש הישיבה הגאון רבי שלמה ברמן זצוק"ל, בעל 'אשר לשלמה' חתנו של מרן הסטיילער זצוק"ל, והוא עצמו, כאמור, חתן מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א.

בתוך יומו העמוס לעיפה של מרן ראש הישיבה הגר"פ ברמן שליט"א, נעתר לייחד שעה של בין גברא לגברא, כדי לחזק את המפעל העולמי 'תורה שבכתב' לעידוד לימוד חומש עם רש"י, בקרבו של כל יהודי בכלל, ובפרט בקרב בני התורה שרוב זמנם קבוע ללימוד סוגיות הגמרא בעיון.

חברי המשלחת ציינו שאכן עדויות כאלו מתקבלות במערכת תורה שבכתב למאות ולאלפים. כמעט בכל יום מגיעות עדויות של אנשים שמשאירים הודעות כאלו במערכת הטלפונית או שולחים מכתבים, עד כמה הם השתנו וכמה המפעל השפיע על כל האישיות שלהם. זו באמת תופעה פלאית, שכמעט לא מצאנו דומה לו, שלימוד יומי קצר, יכול לחולל שינוי פנימי בנפש האדם.

עשרים וחמש דקות בכל יום!

לאחר שחברי המשלחת העלו את העובדה שיש אברכי כולל או בחורי ישיבה שלפעמים

פוברסקין שליט"א בכל מוצאי שבת מיד מתיישב ללמוד את פרשת השבוע הבאה..."

הדיבור והחיבור של הקב"ה לכל יהודי

חברי המשלחת העלו טענות שונות שמושמעות לפעמים מפי תלמיד חכמים, המתחמקים מלימוד חומש רש"י, אם בגלל שלטענתם הם כבר למדו בשנים עברו והם כבר בקיאים בחומש רש"י, ואם בגלל חוסר זמן עקב טרדתם בלימודים אחרים, ואם בגלל סיבות אחרות.

אולם ראש הישיבה במתק שפתיו מאיר אור חדש על סוגייה זו, וחוצב ממכרה הזהב של תורת ההשקפה הבהירה, את ההשקפה הנכונה שכל בן תורה צריך להביט על לימוד חומש ורש"י:

"עלינו להבין את מהות הלימוד של תורה שבכתב. כאשר חכמינו ז"ל תקנו מקדמת דנא את החובה ללמוד בכל שבוע 'שנים מקרא ואחד תרגום', דהיינו לחזור בכל שנה ושנה על התורה שבכתב עם תרגום והבנה, שבימינו יוצאים ידי חובת ה'תרגום' בצירוף לימוד רש"י כמו שכתבו הפוסקים, הכוונה בתקנה זו לא היתה רק לשם 'ידיעת התורה', שהרי גם התלמיד-חכם הגדול ביותר שכבר יודע את כל התורה, גם הוא מחויב על פי הלכה לחזור וללמוד כל שבוע את הפרשה עם פירוש רש"י"

"ומה הפשט בתקנה זו? מדוע באמת תיקנו חובה ללמוד כל שנה מחדש את התורה שבכתב? הפשט הוא, שבתורה שבכתב

יש ענין מיוחד שאין בשום לימוד אחר. התורה שבכתב הוא החלק שהקב"ה בכבודו ובעצמו מדבר היישר אל כל יהודי. כשאתה לומד פסוק חומש, אתה לומד את הדיבור שהקב"ה מדבר אליך! זאת אומרת שלימוד תורה שבכתב הוא החיבור הגדול ביותר של יהודי אל הקב"ה! וחיבור זה חייב להישמר בכל שנה ושנה מחדש, בכל שבוע, ובכל יום! אין כאן רק ענין של ידיעה או לא ידיעה, אלא ענין של לימוד המחבר את היהודי אל בוראו, בחיבור החזק ביותר שיכול להיות. שהרי הוא לומד את הדיבור שבזרע עולם מדבר אליו! וידבר ה' אל משה לאמר! ה' דיבר דברים לומר לכל אחד מאתנו!"

"בוודאי שיש גם עניין לדעת ולזכור את החומש ורש"י, וענין ללמוד עם 'גישמאק' ולחדש חידושים. אבל זה לא עיקר הנקודה. עיקר הנקודה הוא שבלימוד חומש ורש"י אתה שומע את דבר ה', את הדיבור שהקב"ה מדבר אליך. זה היסוד של כל יהודי. היסוד של הקדושה. להיות מחובר אל הקב"ה! גם מי שכבר למד אשתקד את החומש, אבל את החיבור ואת הקשר אל הקב"ה הוא חייב לשמר בכל שנה ושנה על ידי לימוד תורה שבכתב."

"צריך לדעת שבחור או אברך שדברי רש"י על החומש אינם מונחים על לבו, הרי שהוא לא שמע את מה שהקב"ה אמר בהר סיני! הגע בעצמך! הרי הקדוש ברוך הוא דיבר אליך... איך יכול להיות שלא מעניין אותך מה שהקדוש ברוך הוא דיבר אליך?!... בחור שלא מעניין אותו מה הקדוש ברוך הוא אמר, זה חסרון גדול מאד..."

"אמר לי ידיד קרוב שמאז שהוא נמנה על לומדי 'תורה שבכתב', ועורך את המבחנים, הוא הפך ונהיה ממש לאדם אחר"

הקב"ה נתן לנו את תורה שבכתב!

במהלך השיחה עלתה השאלה לפני מרן ראש הישיבה שליט"א, אם נכונה היא הגישה לומר לבחורים ולאברכים שלימוד תורה שבכתב יועיל להם להבנת הסוגיות בישיבה.

ראש הישיבה שליט"א במתק שפתיו מאיר אור חדש על סוגייה זו:

"אני לא יודע אם זה נכון לומר שהלימוד של חומש ורש"י הוא רק כדי להבין את הגמרא, ובאותו מידה גם איני יודע אם נכון לומר שהלימוד של הגמרא הוא רק במטרה להבין את החומש... הגישה הנכונה היא להחדיד בבחורים את הידיעה הפשוטה: שהקדוש ברוך הוא מסר לנו 'תורה שבכתב', והוא מסר לנו ללמוד 'תורה שבעל פה', ולא יתכן שיחסר ליהודי חלק מהתורה שהקב"ה נתן לנו! איך יתכן שתלמיד חכם לא יהיה בקי בתורה שבכתב, הרי זה תורה שהקב"ה נתן

"הרי תיקנו
חז"ל לברך שתי
ברכות בברכות
התורה, אחד
כנגד תורה
שבכתב, והשני
כנגד תורה
שבעל פה. כל
אחד מאתנו
מברך כל יום
ברכה על כך
שהקב"ה נתן
לו את התורה
שבכתב, זה תורה
שהקב"ה נתן לנו"

התורה חשובה בעיניהם'. זה נאמר על שלא הקדימו לברך עליה, אבל יש כזה מושג חס ושלוש, שלא מכירים בחשיבות התורה, ולכן לא זוכרים".

"הרי הלבוש כותב (או"ח סי' מ"ז) הטעם שתיקנו חז"ל לברך שתי ברכות בברכות התורה, האחת כנגד תורה שבכתב, והשנייה כנגד תורה שבעל פה, הרי שכל אחד מאתנו מברך כל יום ברכה על כך שהקב"ה נתן לו את התורה שבכתב, זה תורה שהקב"ה נתן לנו, וכל אחד חייב לפתח בקרבו תשוקה ו'התעניינות' לדעת מה כתוב בתורה שבכתב".

"הגמרא אומרת (ברכות נה, א) אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנא' (דניאל ב, כא) יהב חכמתא לחכימין. וזאת למה? כי רק מי שיודע את הערך של הדבר הוא מקבל את החכמה, טיפס לא יעריך את החכמה, אז הוא לא מקבל חכמה. מי שלא צמא לדבר לא יהיה לו את זה. חכם לומד מכל אדם, כי הוא צמא לחכמה. רק מי שמבין את ערך הדבר והוא צמא לכך הוא ידע".

"אבא זצוק"ל (מרן הגאון רבי שלמה ברמן) אמר פעם: כתוב (ישעיהו נה, א) 'הוי כל צמא לכו למים', וחז"ל פירשו (תענית ז, א) 'אין מים אלא תורה'. ונשאלת השאלה: האם רק צמא צריך ללכת לתורה, ומי שלא חש צימאון לתורה, לא צריך ללמוד תורה? הרי

"ממילא, מה שהקדמונים תקנו לנו ללמוד 'שניים מקרא ואחד תרגום' שזה הלימוד של כל התורה עד סיומה, התקבל אצל כל הפוסקים שבכלל התקנה היא ללמוד רש"י! אם תחילה היה מקובל ללמוד תורה עם תרגום אונקלוס, הרי לאחר שרש"י חיבר את פירושו התקבל שזה הוא כוונת תקנת הגאונים..."

"הפירוש של רש"י הוא מתוך כלל המדרשים, רש"י מלמד אותנו איך אנחנו צריכים ללמוד את הפסוק ולהבין אותו..."

התעניינות' ו'השתוקקות' לשמוע את דבר ה'!

כאשר ראש הישיבה שליט"א נשאל במהלך השיחה, כיצד גורמים לבני תורה שיתחילו לקבוע שיעור יומי בחומש ורש"י, ומה צריך להיות המסר המרכזי להעביר לציבור בני התורה. משמיע ראש הישיבה את תשובתו המופלאה, הבוקעת מנהמת לבו:

"כשאנו רואים שגדולי ישראל ידעו וזכרו את כל התורה שבכתב, זהו בגלל שהם למדו חומש ורש"י מתוך התעניינות, כמו שאמרו 'פלאות עדותיך - על כן נצרתם נפשי' כשלומדים מתוך התעניינות זוכרים את הנלמד".

"אנו מוצאים בחז"ל מושג של 'לא הייתה

פה, וממנו נמשך המסורת לחכמים דור אחר דור".

מסיק ראש הישיבה לענייננו: "לכן אין דבר כזה ללמוד חומש בלי רש"י, כמו אותו נכרי שבא לפני הלל (שבת לא, א) ואמר שבכתב - אני מאמינך, ושבעל פה - איני מאמינך, וכשלימדו הלל אל"ף-ב"ת, למחר הפך לו הסדר ואמר: מנין אתה יודע שזו אל"ף, וזו ב"ת, אין זה אלא בגלל שאתה סומך על מה שלימדתי אותך אתמול? לכן, גם תורה שבעל פה סמוך עלי שאלמדך.

רש"י – ה'שולחן ערוך' של תורה שבכתב

בהגדרותיו החדות והמקוריות, מוסיף ראש הישיבה שליט"א להדגיש את המהות של פירוש רש"י על התורה:

"כמו שאחרי לימוד סוגיות הגמרא בתורה שעל פה יש לנו את הפוסקים, הרמב"ם, השולחן ערוך, ומשנה ברורה, שהם מכריעים עבורנו מה עולה למעשה מהתורה שבעל פה, כך גם בתורה שבכתב צריך לדעת מה עולה למעשה? הרי יש כל כך הרבה חלקים בתורה שבכתב, פשט, רמז, דרש, סוד, ומה יוצא עבורנו למעשה? התשובה היא: שפירוש רש"י על החומש הוא ה'שולחן ערוך' של פשט התורה שבכתב. הפירוש של התורה שנמסר לנו, זה מה שרש"י אומר..."

מוציא משם את הספר 'דרך ה' לרמח"ל. ניכר על הספר הקטן הנשלף מארוננו של ראש הישיבה, שהדפים שחוקים ומהוהים מרוב עיון בה ימים רבים.

וראש הישיבה שליט"א מתחיל להקריא לנו, מילה במילה, בכובד ראש וברגש רב מתוך הספר דרך ה' (מאמר העיקרים), דברים המעניקים לנו הבנה מעמיקה יותר על חובת לימוד התורה שבכתב בשילוב פירוש רש"י:

"האדון ברוך הוא, לא רצה לכתוב את התורה בביאור מספיק שלא יצטרך לה פירוש, אלא אדרבה, כתב בה דברים הרבה, סתומים מאד, שלא היה אפשר ביד אדם בעולם לעמוד על כוונתה האמיתית בלי שיימסר הפירוש בקבלה שתבוא ממנו יתברך, שהוא בעל הדברים. דרך משל, מצוות תפילין, מצוות מזוזה וכיוצא בהם, שבא הציווי עליהם ולא נתבאר בכתוב מה עניינם".

מסביר ראש הישיבה: הרמח"ל כותב כאן שיש בזה כוונה מיוחדת שהתורה לא תובן מצד עצמה, רק לאור דברי חז"ל, למשל מי שילמד את הפסוק 'ולטוטפות בין עינך', הוא לא ידע מה זה טוטפות? איך צריך להניח והיכן?

והרמח"ל ממשיך ומסביר: "אמנם, האמת הוא שבכוונה מכוונת העלים האדון ברוך הוא כוונת דבריו האמיתית לטעמים נודעים אצלו, אמנם, כל זה שהעלים בתורה שבכתב הנה מסרו למשה רבינו עליו השלום בעל

וכל בחור! ברור שגדולי ישראל למדו את כל התורה שבכתב בלימוד קבוע".

"הרי חכמינו ז"ל קבעו לנו את המנהג שכל שנה עושים סיום התורה שבכתב בשמחת תורה. לא קבעו לעשות כל שנה סיום על תורה שבעל פה, זה עושה רק מי שזוכה לכך, אבל הסיום של התורה שבכתב כל אחד מישראל חייב בזה".

"הרי זו כל סיבת התקנה של קריאת התורה שקבעו חז"ל, הן קריאת התורה בשבת, והן בשני וחמישי, שלא יעברו שלשה ימים בלי תורה, ואיזה תורה? תורה שבכתב. חז"ל גם אומרים (קידושין ל, א) שלעולם ישלש אדם יומו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד. אמנם צורת ההשלשה הזו השתנתה היום (על שולחן ערוך יו"ד רמו, ד). אבל אין מציאות להיות תלמיד חכם בלי ללמוד תורה שבכתב".

"ולימוד תורה שבכתב הכוונה כמובן עם פירוש רש"י. בלי חומש רש"י זה סתם לקרוא בלי להבין... אדם יידע לקרוא בצירופי אותיות א' ב' ג' אבל לא יבין את המשמעות של הצירוף".

תורה שבכתב רק עם פירוש רש"י

כאן מתרומם ראש הישיבה שליט"א ממקומו, ובסערה נרגשת הוא ניגש לארון הספרים,

על מנת שנלמד ונדע אותו!"

"הרי הרבה פרשיות שיש עליהם מסכתות ארוכות בתורה שבעל פה נאמרו בתורה שבכתב ברמיזה של קוצו של יו"ד, ומצד שני התורה האריכה בשיחתן של עבדי אבות ובסיפורי דור המדבר וכו'. רוב התורה זה לא הלכות מעשיות; בחומש דברים משה רבינו אמר מוסר לכלל ישראל, בחומש בראשית זה הרי מעשה בראשית; חומש שמות זה מעשה אבות, והגע בעצמך, בשביל מי התורה האריכה בשיחות אלו? בשביל 'מקובלים'?! בשביל מי התורה האריכה והאריכו חז"ל במדרשים עבור מי? בוודאי שעבור כל אברך

"הקב"ה מסר
לנו את התורה
שבכתב, איך יתכן
שבן תורה ותלמיד
חכם לא יהיה בקי
בתורה שבכתב?
הרי זה תורה
שהקב"ה נתן על
מנת שנלמד ונדע
אותו!"

הרמב"ם כותב שכולם צריכים ללמוד תורה. אלא התשובה היא שצריך לפתח את הטעם של הלימוד, ואז כולם נהיים צמאים. אין אחד שלא צמא לתורה, רק הצימאון מוסתר, וצריך לעורר את הצימאון. וזה התפקיד של מפעל 'תורה שבכתב' לעורר בציבור צימאון ללימוד חומש ורש"י."

הידעת שהיה 'מקוה' במשכן?

אבל איך מעוררים את הצימאון? שואלים חברי המשלחת את ראש הישיבה שליט"א, איך גורמים ללמוד את החומש מתוך התעניינות?

והתשובה ממרת לבוא, חדה אף היא כקודמותיה:

"קודם כל, כשיודעים את הערך של הלימוד הזה. זה העבודה האמיתית של האדם להכיר בערך ובחשיבות של התורה. לזכור את מה שהזכרנו שהקדוש ברוך הוא נתן לנו גם תורה שבכתב וגם תורה שבעל פה, ועלינו להתעניין מה אמר הקב"ה בתורה שבכתב".

"דרך נוספת לעורר התעניינות, היא על ידי שמתבוננים למצוא את דרשות חז"ל בתוך הפסוקים, הרי זו היתה העבודה של חכמי ישראל בכל הדורות, בזמן התנאים והאמוראים, וכל חכמי ישראל הגדולים בכל הדורות, לדעת איך אפשר למצוא בתוך התורה שבכתב את התורה שבעל פה"... מרן הגר"א

קוטלר צוק"ל אמר שאדוננו הגאון מווילנא זיע"א בסוף ימיו היה לומד דרך החומש את כל הגמרא והמדרשים. אבל עבורנו רש"י הקדוש מביא לנו את המדרשים על אתר ואפשר כך ללמוד את התורה".

"יש גם דרך נוספת לעורר התעניינות, כאשר מתבוננים בדברים הנסתרים שבין המילים שלא שמים לב אליהם. כגון מה שמספרים שפעם מרן הגרי"ז מבריסק זיע"א אחרי קריאת התורה בפרשת תצווה – שאל את אחד ממשתתפי המניין, איזה דבר שהיה במשכן לא מוזכר בפסוקים? כשהלה לא השיבו, אמר מרן הגרי"ז זיע"א שכתוב בפסוק 'ורחצת' רש"י מפרש: 'זו טבילת כל הגוף', מוכרח – אמר מרן זיע"א, שהיה מקווה טהרה בחצר אהל מועד".

"והעיקר, האדם צריך לחוש בושה שהוא לא מבין פסוקים בתורתנו. אם לא מתבוננים אפשר ללמוד ולומר דברים כל יום ולא לשים לב. אחי זכרנו לברכה שאל בחורים למה אומרים שלש פעמים 'קדוש, קדוש, קדוש', 'המשלשים לך קדושה', למה עושים זאת? הם לא ידעו. הם לא שמו לב שאת התשובה לכך הם עצמם אומרים כל יום בתפילה ב'ובא לציון': 'א. קדיש - בשמי מרומא עילאה, ב. קדיש - על ארעא עובד גבורתא, ג. קדיש - לעלם ולעלמי עלמיא'. לא שמים לב מה שאומרים כל יום... זה נתקן הרי להגיד את זה כפירוש. כך גם בפסוק 'ה' ימלוך לעולם ועד' הפירוש הוא: 'ה' מלכותיה קאים לעלם ולעלמי עלמיא'... לא מרגישים שאומרים את הפירוש של הפסוק"...

"עד היום, זו עבודתם של בני תורה!"

בהקשר למה שהזכיר ראש הישיבה שליט"א על ההתעניינות למצוא את דרשות חז"ל בתוך הפסוקים שבתורה שבכתב, קם שוב ראש הישיבה ממקומו, ומוציא מהארון חומש עם אור החיים הק'.

אביא כאן ברשותכם את דברי ה'אור החיים הק'" (פרשת תזריע) וזה לשונו: "האדון ברוך הוא בחוכמתו יתברך רשם בתורה שבכתב כל תורה שבעל פה שאמר למשה. אבל לא הודיע למשה כל מה שנתן לו בעל פה, היכן הוא רמז בתורה שבכתב"...

ממשיך ה'אור החיים הק'": "וזו היא עבודת בני ישראל עמלי תורה להלביש ההלכות שנאמרו למשה בסיני והסודות והדרשות - כלן יתנו להם מקום בתורה שבכתב... ולזה תמצא, שבאו התנאים וחברו 'תורת כהנים' ו'ספרי' וכו' וכל דרשתם בכתובים אינם אלא על פי ההלכות והלבישים בתורת ה' תמימה שבכתב"...

"מדגיש ה'אור החיים': "ועד היום זו היא עבודת הקודש בני תורה - לדייק המקראות וליישבם על פי המאמרים שהם תורה שבעל פה, וזו היא עבודת התורה הנקראת ארץ החיים"...

"וגם הרמח"ל ב'דרך ה'" שם אומר ממש כך: "והיה מפורסם ומוסכם אצלם שטוב בעיני ה' שנעמול גם בזה החלק פירוש בידיעת מקום רמזי התורה שבעל פה בתורה שבכתב, ועל כן יטרחו כל אחד מהם לבקש הרמזים האלה כפי מה שיראה לו יותר נכון"...

"זאת אומרת", מטעים ראש הישיבה שליט"א, "התנאים והאמוראים ידעו לדרוש פסוקים, אנחנו היום לדרוש פסוקים לא יודעים, אבל התורה נמסרה בצורה כזו שעל ידי התורה שבעל פה מבינים את התורה שבכתב, להבין איפה התורה שבעל פה כתובה בתורה שבכתב, זה העבודה שהקדוש ברוך הוא נתן לעם ישראל, מי שלא יודע את זה חסר לו בעצם החיבור של עם ישראל לתורה".

זהירות מלחדש חידושים בפסוקים

ראש הישיבה שליט"א מנצל הזדמנות זו לחדד הבהרה חשובה, על הזהירות הנדרשת ללמוד את פסוקי התורה רק על פי פירוש רש"י המבוסס על חז"ל, ושבחורים צעירים לא ינסו לחדש חידושים בפשט הפסוקים:

"צריך לדעת. בחורים אוהבים לחדש חידושים בסוגיות הגמרא, אבל שלא ייגשו לחדש חידושים בחומש, לכך צריך מסורת ורב כדי לדעת איך ללמוד. עליהם ללמוד רק חומש עם פירוש רש"י".

"היום יש לנו בעולם הישיבות את הדרך שהתקבלה בכל כלל ישראל, דרך הבנת העיון וחידוש חידושים, הצעירים מחבבים את החידוש, ובאמת אנחנו צריכים להיזהר אפילו בגמרא שלא יגררו אחרי המצאת חידושים יתר על המידה, אבל על אחת כמה וכמה הדברים אמורים בחומש, כאן זו יכולה להיות סכנה גדולה, אם ינסו לחדש בחומש זה יהיה הפוך מהחומש... לא מדברים על חידושים, אלא חומש צריך ללמוד עם רש"י!"

"צורה של יהודי"

ככל שהשיחה במעונו של מרן ראש הישיבה שליט"א מתארכת, מעמיק ראש הישיבה עוד יותר אל סוגיית לימוד חומש ורש"י, ואם כי דבריו דברי חכמים בנחת נשמעים, אך קשה להסתיר את התבערה היוקדת בין המילים, כשהוא מתבטא בביטויים נשגבים:

"חז"ל קבעו לנו את הלימוד, ללמוד חומש עם תרגום, ואחר כך קבעו ללמוד עם רש"י להבין את התורה, אם לא עושים את זה, אם לא לומדים חומש ורש"י חסר בצורה של יהודי".

"בלי חומש מפסידים יראת שמים, קדושה. כי אמנם כאשר יהודי לא יודע את כל 'מדרש רבה', לא חסר לו את ה'צורת אדם', אבל אם הוא לא יודע את התורה, את החומש, חסרה לו כל ה'צורת אדם'. רש"י לא מביא כל מדרש, הוא בחכמתו ובקדושתו וברוח הקודש ישב ובחר מה צריך ונדרש כדי ללמוד את התורה. אין שום דבר שיכול להחליף את

רש"י, מי שאינו לומד חומש ורש"י, חסר לו בכל המסורת של כלל ישראל".

"זאת ועוד, כל האמונה תלויה בחומש עם רש"י, מרן הגר"מ שך צוק"ל היה אומר שמרן ה'חפץ חיים' זיע"א היה בכל עת מדבר על חומש בראשית..."

ראש הישיבה שליט"א: "אלו דברים שלרוב פשיטותם כך רוב העלמתם מאנשים.

לימוד יומי

שיתיישב על הלב

חברי המשלחת ציינו לפני ראש הישיבה שליט"א, שאחד החידושים הגדולים שחידשו במפעל 'תורה שבכתב', הוא לעודד את הלומדים שלא להשאיר את לימוד כל הפרשה בסוף השבוע, אלא ללמוד כל יום את הלימוד היומי.

ראש הישיבה שליט"א מביע את קורת רוח המרובה מהנהגה זו, ומדגיש את חשיבותו, תוך שהוא שוב מגלה ממסותורי לבו:

"בוודאי שזו הדרך הנכונה. אני יכול להעיד על עצמי שאני לומד כל יום את הלימוד היומי בפרשת השבוע, ואני מרגיש בעצמי שרק כך הדברים מתיישבים על לבי. הרי הפרשיות מלאות וגדושות בכל כך הרבה נושאים ומסרים שלא יתכן שכולם יתיישבו על הלב בבת אחת בלימוד בסוף השבוע, רק כאשר לומדים כל יום מעט".

"הרי נאמר בתורה 'על לבבך', כלומר הדברים צריכים להתיישב על הלב, וזה אפשרי רק כשמחלקים את הפרשה ללימוד יומי... יש כל כך הרבה פרשיות בתוך פרשה אחת... הנה בפרשת 'בהעלותך' יש כל כך הרבה נושאים, ויהי בנסוע, הלויים, המתאוננים, על המן, על האספו לי שבעים איש, קברות התאוה, איך אפשר ללמוד את הכל ביום אחד ועוד לקבוע את הדברים בלב"...

"כשלומדים כל יום מעט ביישוב הדעת שמים לב לדברים חדשים. נביא דוגמה, רוב האנשים מדברים על ענווה במובן של חוסר חשיבות עצמית, אולם כתוב בפסוק 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה' מה זאת ענווה? אומר רש"י: 'שפל וסבלן', 'סבלן' - זה מידת הענווה. חז"ל אומרים 'ענוותנותו של זכריה בן אבקולוס החריבה את ביתנו' מבאר רש"י 'סבלנותו', היה לזכריה בן אבקולוס כוח לסבול דברים קשים וכואבים מסוכנים שלא יאמרו... למדנו כאן ברש"י הבנה חדשה במושג 'ענווה'. כשהתורה אומרת שמשה רבינו עניו מאד, הפירוש סבלן, הוא יכול היה לסבול טענות ומענות. נכון השורש של ענווה במובן של שפלות הרוח, היא הגורם של סבלנות, אבל זה הבנה אחרת במושג עניו".

"אני יכול להעיד בעצמי שהנני מתחיל את היום, כל יום עם שחר, בעשרים וחמש דקות לימוד של החומש... גם מורי חמי [הגר"ד פוברסקי] שליט"א בכל מוצאי שבת מיד מתיישב ללמוד את פרשת השבוע הבאה..."

בכל שנה ושנה מחדש

אנו מעלים על השלחן את הטענה הנשמעת לפעמים מפי בני תורה: למה צריך ללמוד רש"י כל שנה מחדש... זוכרים מה'חיידר' את הפירוש של רש"י, וגם אם לא הרי למדנו כבר שנה שעברה...

אך ראש הישיבה שליט"א בשפה ברורה ונעימה מבהיר את הטעות שבטענות אלו:

"לדבריהם, למה צריך לקרוא בתורה את פרשת השבוע? הרי למדנו כבר שנה שעברה? אלא מאי? זו התקנה וכך קבעו הקדמונים שצריך כל שנה ללמוד את כל התורה, וזה כולל לימוד פירוש רש"י, וכפי שאמרנו לעיל בהרחבה, שלימוד חומש ורש"י הוא החיבור של כל יהודי אל הקב"ה, כשהוא לומד על יום את הדיבור שהקב"ה מדבר אליו"

"אך האמת היא, שמי שמתחבר ללמוד חומש עם רש"י הוא מרגיש את הקדושה של הלימוד והוא לא יוכל להפסיק עם זה... אין מציאות שאפשר להפסיק את זה. כל הנושא זה רק איך משכנעים אדם להתחיל, אחרי שהוא התחיל הוא לא יפסיק".

התארכה השעה, על הדלת מתדפקים בני ישיבה הכמהים אל בירור משנתם, ושעון הזמנים הדוחקים דופק גם הוא, וקולו של ראש הישיבה שליט"א שב ומבקש להבהיר, במה שהופך לשורת סיכום שמהדהדת ועוד תהדהד בהיכלי התורה:

'הן הרי חומש ורש"י הם דבר הקדוש ברוך הוא, מי לא יחפוץ ומי לא ימלא חובתו לשמוע דבר ד'!' ■

"כל אחד חייב לפתח בקרבו תשוקה ו'התעניינות' לדעת מה כתוב בתורה שבכתב"